

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри журналістики та
мовної комунікації

_____ проф. Світлана ХАРЧЕНКО

«___» _____ 2026 р.

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ БАКАЛАВРА

на тему:

**«СТВОРЕННЯ ДАЙДЖЕСТ ЖУРНАЛУ ЗА ТЕМАТИКОЮ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ»**

Спеціальність 061 Журналістика

Гарант освітньої програми
доктор філологічних наук, професор

Світлана ХАРЧЕНКО

Керівник дипломного проєкту бакалавра
доктор філологічних наук, професор

Марина НАВАЛЬНА

Виконала

Тетяна ПЕТРУК

КИЇВ – 2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри журналістики та
мовної комунікації

_____ Світлана ХАРЧЕНКО
« ____ » _____ 2026 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломного проєкту бакалавра студенту
Петрук Тетяні Володимирівні

Спеціальність 061 Журналістика

Тему дипломного проєкту бакалавра: **«Створення дайджест-журналу за тематикою російсько-української війни»** затверджено наказом ректора НУБіП України від « ____ » _____ 2026 р. № ____ «С»
Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

Вихідні дані до дипломного проєкту бакалавра: джерелом дослідження слугували журналістські матеріали українських та міжнародних медіа за 2022–2026 рр. Застосовано методи: аналітичний, компаративний, кураторський та структурно-функціональний.

Перелік питань, які потрібно розробити: проаналізувати теоретичні засади жанру дайджесту; дослідити світовий досвід документування війн; визначити цільову аудиторію та функції журналу (архівна, комунікативна, терапевтична); розробити тривимірну структуру контенту та методологію відбору матеріалів; реалізувати дайджест-журнал «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» і визначити стратегії його просування.

Дата видачі завдання «01» жовтня 2024 р.

Керівник дипломного проєкту бакалавра
доктор філологічних наук, професор

Марина НАВАЛЬНА

Завдання прийняв до виконання

Тетяна ПЕТРУК

РЕФЕРАТ

Дипломний проєкт: 170 с., 71 джерело.

Мета проєкту: розробити концепцію дайджест-журналу для документування соціокультурних трансформацій в умовах російсько-української війни та реалізувати її у вигляді інформаційного продукту.

Темою дипломного проєкту є: «Створення дайджест-журналу за тематикою російсько-української війни».

Концепція / ідея проєкту: полягає у створенні дайджесту як інструменту систематизації та збереження колективної пам'яті про воєнний досвід через кураторський відбір журналістських матеріалів з трьома функціями: архівною, комунікативною та терапевтичною.

Технічні характеристики: проєкт реалізований у форматі дайджест-журналу «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» обсягом 170 сторінок, структурованого у 3 тематичні блоки: «Світ, що здригнувся» (37 стор.), «Серце, що б'ється» (68 стор.), «Світ, який ми будуємо» (52 стор.). Містить 71 журналістських матеріалів українських та міжнародних медіа за період 2022-2026 рр.

Ключові слова: дайджест, соціокультурні трансформації, документування війни, колективна пам'ять, медіакомунікація, архівування, воєнний дискурс.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОКУМЕНТУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	9
1.1. Дайджест як жанр медіакомунікації: поняття, функції, типологія.....	9
1.2. Соціокультурні трансформації в умовах війни: концептуальні підходи.....	12
1.3. Світовий досвід документування війн та збереження колективної пам'яті..	15
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДАЙДЖЕСТ-ЖУРНАЛУ "ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?"	21
2.1. Цільова аудиторія та функції дайджест-журналу.....	21
2.2. Тривимірна структура контенту: методологія відбору матеріалів.....	23
2.3. Технічна реалізація та стратегії просування проєкту.....	29
Висновки до розділу 2.....	31
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37

ВСТУП

Повномасштабне російське вторгнення 24 лютого 2022 року стало точкою біфуркації для українського суспільства, спричинивши лавиноподібні трансформації у всіх сферах життя – від геополітичних процесів до екзистенційного досвіду кожної людини. Ці зміни відбуваються настільки швидко і масштабно, що виникає критична потреба в їх систематичному документуванні для збереження колективної пам'яті та формування достовірного історичного наративу.

Традиційні форми історичного документування (архіви, музеї, наукові дослідження) не встигають за динамікою подій. Водночас журналістські матеріали, що фіксують «тут і зараз», ризикують розчинитися в інформаційному шумі соціальних мереж і втратити свою цінність як первинних джерел для майбутніх поколінь.

Дайджест як жанр медіакомунікації може стати інструментом, який поєднує оперативність журналістики з архівною функцією історіографії. Кураторський підхід до відбору та систематизації матеріалів дозволяє зберегти автентичність голосів епохи, водночас надаючи їм структуру та контекст для осмислення.

Актуальність теми. Документування війни в режимі реального часу набуває особливого значення в умовах інформаційної війни та намагань переписати історію. Створення дайджесту як систематизованого архіву журналістських матеріалів є актуальним з кількох причин:

По-перше, потреба збереження колективної пам'яті. За три роки повномасштабної війни створено тисячі журналістських матеріалів, що документують різні аспекти українського досвіду. Без систематизації ці матеріали ризикують бути втраченими або забутими.

По-друге, протидія дезінформації. Систематизований архів фактів і свідчень є інструментом протидії російським наративам та переписуванню історії.

По-третє, терапевтична функція. Структуризація хаосу подій через їх документування допомагає суспільству осмислити колективну травму та вийти з режиму виживання до рефлексії.

По-четверте, міжнародна комунікація. Дайджест може стати інструментом презентації українського досвіду світовій спільноті, формуючи достовірний наратив про події в Україні.

Мета дослідження – розробити та реалізувати концепцію дайджест-журналу як інструменту документування соціокультурних трансформацій в умовах повномасштабної російсько-української війни.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні засади жанру дайджесту в медіакомунікації, визначити його функції та типологію.
2. Дослідити концептуальні підходи до вивчення соціокультурних трансформацій у воєнний період, вивчити світовий досвід документування війн (Боснія, Сирія, Чечня) та визначити ефективні практики.
3. Визначити цільову аудиторію дайджест-журналу та обґрунтувати його основні функції (архівна, комунікативна, терапевтична).
4. Розробити концепцію тривимірної структури контенту (макро-, мезо-, проєктивний рівні) та обґрунтувати її доцільність, створити методологію кураторського відбору журналістських матеріалів за критеріями якості.
5. Реалізувати дайджест-журнал «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» обсягом 170 сторінки з 71 матеріалом, визначити стратегії просування та використання створеного продукту в освітній, науковій та громадській сферах.

Об'єкт дослідження – процес документування соціокультурних трансформацій через журналістські медіатексти в умовах повномасштабної російсько-української війни (2022-2026 рр.).

Предмет дослідження – дайджест-журнал як жанрова форма систематизації та збереження колективної пам'яті про воєнний досвід.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс методів:

Аналітичний метод, для вивчення теоретичних засад жанру дайджесту та концептуальних підходів до соціокультурних трансформацій. Застосовувався при опрацюванні наукової літератури з медіакомунікації, соціології та культурології.

Компаративний метод, для порівняння світового досвіду документування війн. Зокрема, аналізувалися практики Чеченського архіву, Сирійського архіву, Боснійського трибуналу та українського проекту «Архів війни» (Докудейз). *Кураторський метод*, для відбору та систематизації 71 журналістського тексту за критеріями авторитетності джерела, емоційної глибини, фактологічної точності, тематичної репрезентативності та хронологічного принципу. *Структурно-функціональний метод*, для розробки тривимірної архітектури дайджесту (макро-, мезо-, проєктивний рівні) та визначення функцій продукту.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі – як матеріал для курсів з медіакомунікації, воєнної журналістики, соціології, історії сучасної України. Дайджест може слугувати кейсом для вивчення жанрових форм документування подій. В архівній та музейній діяльності – як зразок систематизації первинних джерел про епоху.

У міжнародній комунікації – як інструмент презентації українського досвіду світовій спільноті. Після перекладу англійською дайджест може використовуватися в публічній дипломатії. У наукових дослідженнях – як первинне джерело для вивчення соціокультурних трансформацій воєнного періоду. Дайджест зберігає автентичність голосів епохи для майбутніх дослідників. Створений дайджест-журнал «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» є готовим інформаційним продуктом для широкої аудиторії та може використовуватися в усіх зазначених сферах.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломного проєкту було апробовано на III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні соціокультурні трансформації: медіа, мова, комунікація» (НУБіП України, 19 березня 2026 року). Тези доповіді «Дайджест як інструмент документування соціокультурних трансформацій у воєнний період: досвід створення "ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?"» опубліковано в електронному збірнику матеріалів конференції.

Структура роботи. Дипломний проєкт складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (30 позицій). Основний текст займає 24 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОКУМЕНТУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

1.1. Дайджест як жанр медіакомунікації: поняття, функції, типологія

Дайджест (від англ. digest – «витяг», «зведення», «стисле викладення») є одним із ранніх та усталених жанрів медіакомунікації, що виник з практичної потреби людства систематизувати великі обсяги інформації. Етимологія терміну вказує на його основну функцію – «переварювання» інформаційного потоку з метою виділення найважливішого та його структурування. Класичним прикладом дайджесту є журнал Reader's Digest (заснований у 1922 році), який популяризував цей жанр у масових медіа. Його концепція базувалася на відборі та перевиданні найцікавіших статей з різних періодичних видань, що дозволяло читачеві отримати доступ до якісного контенту без необхідності передплачувати десятки журналів. У сучасній системі медіажанрів дайджест займає специфічне місце, оскільки, на відміну від більшості жанрів, базується не на створенні нового контенту, а на його кураторському відборі [7]. Як зазначає В. Різун у праці «Теорія масової комунікації», систематизація та навігація в інформаційному просторі є важливими функціями медіа, що допомагають аудиторії орієнтуватися в потоках даних [5].

Ключові характеристики дайджесту:

- Кураторський принцип – автор дайджесту не створює контент, а відбирає його з існуючих джерел за певними критеріями.
- Тематична концентрація – дайджест об'єднує матеріали навколо певної теми, проблеми або події, створюючи цілісну картину питання. Збереження авторства первинних матеріалів – на відміну від компіляції, дайджест зазначає джерела та авторів оригінальних текстів, що надає йому архівної цінності.
- Структурна організація – матеріали систематизуються за логічним принципом (тематичним, хронологічним, проблемним), що перетворює набір текстів на осмислену систему.

Функції дайджесту в медіакомунікації:

- Інформаційна функція – надання доступу до великого обсягу матеріалів у компактній формі. Дайджест дозволяє аудиторії ознайомитися з ключовими публікаціями з теми без необхідності шукати їх у різних джерелах.

- Аналітична функція – структурування інформаційного хаосу. Як зазначає І. Михайлин у праці «Основи журналістики», систематизація є важливим кроком до розуміння складних явищ, оскільки структурована інформація краще піддається аналізу та осмисленню [4]. Архівна функція – збереження матеріалів для майбутнього використання. Дайджест фіксує «зріз епохи», зберігаючи первинні джерела в систематизованій формі[27].

- Навігаційна функція – допомога в орієнтації у великих масивах інформації. Дайджест виконує роль «путівника» по темі, вказуючи на ключові матеріали та їх взаємозв'язки.

Типологія дайджестів:

- За тематикою:

- 1) Універсальні (охоплюють різні сфери життя, як Reader's Digest)
- 2) Спеціалізовані (присвячені певній галузі: наукові, професійні, галузеві)

- За періодичністю:

- 1) Разові (тематичні збірки, присвячені певній події чи проблемі)
- 2) Періодичні (регулярні огляди преси, аналітичні дайджести)

- За аудиторією:

- 1) Масові (для широкої публіки)
- 2) Професійні (для фахівців певної галузі)
- 3) Наукові (для дослідників)

- За обсягом:

- 1) Короткі огляди (стислі витяги з 5-10 джерел)
- 2) Повні компіляції (збірки десятків матеріалів з детальною систематизацією)[28]

У контексті документування соціокультурних трансформацій дайджест набуває додаткового значення як інструмент збереження колективної пам'яті. На відміну від традиційних історичних архівів, що формуються *post factum*, дайджест фіксує події в режимі реального часу, зберігаючи не лише факти, але й емоційний контекст епохи. Як зазначає В. Здоровега у праці «Теорія і методика журналістської творчості», жанри, що базуються на систематизації існуючого контенту, набувають особливої ваги в епоху інформаційного перевантаження: «Здатність відібрати суттєве з великого масиву даних стає ключовою компетенцією» [8]. Таким чином, дайджест є специфічним жанром медіакомунікації, що поєднує кураторську функцію з архівною, створюючи систематизовані збірки матеріалів з певної теми. Його основна цінність полягає не у створенні нового контенту, а в структуруванні та збереженні існуючого, що особливо важливо в умовах інформаційної надмірності та потреби документування епохальних подій.

1.2. Соціокультурні трансформації в умовах війни: концептуальні підходи

Поняття «соціокультурні трансформації» позначає радикальні, незворотні зміни в структурі та функціонуванні суспільства, що зачіпають як об'єктивні соціальні інститути, так і суб'єктивні культурні практики, цінності та ідентичності [6]. На відміну від еволюційних змін, які відбуваються поступово, трансформації характеризуються швидкістю, масштабністю та точкою біфуркації – моментом, коли система переходить у принципово новий стан. Для України таким моментом став 24 лютого 2022 року – день початку повномасштабного російського вторгнення. Як влучно сформульовано у передмові дайджесту «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?»: «Про те, як слова "дрон", "сирена", "укриття" стали частиною нашого буденного лексикону.» – ця фраза фіксує не лише мовний, але й екзистенційний зсув, що відбувся за одну ніч. Теоретичні рамки дослідження соціокультурних трансформацій: Теорія соціального конструювання реальності (П. Бергер, Т. Лукман) є фундаментальною для розуміння того, як суспільство створює та підтримує спільне розуміння дійсності через наративи. У праці «Соціальне конструювання реальності» автори стверджують, що реальність не є об'єктивною даністю, а конструюється через мову, символи та колективні практики [1; 21]. У контексті війни це означає, що документування подій через журналістські тексти є не просто фіксацією фактів, а процесом конструювання колективного наративу про війну. Дайджест як систематизована збірка цих наративів стає інструментом формування спільної пам'яті про епоху. Екзистенційний досвід війни (В. Кебуладзе) – український філософ у інтерв'ю для Forbes Україна (6 серпня 2022 року) аналізує, як війна змінює фундаментальні екзистенційні координати людини. Він розрізняє біологічний страх смерті (інстинктивний) та екзистенційний страх (усвідомлений), стверджуючи, що війна загострює саме другий [2]. Кебуладзе формулює важливу ідею про те, що війна стає чинником формування спільного досвіду та національної ідентичності через колективну

травму. Це означає, що спільне переживання трагедії парадоксально стає чинником національної консолідації: «Спільна травма "зшиває" країну». Це теоретичне положення підтверджується практикою: за три роки війни Україна демонструє безпрецедентний рівень національної єдності. Довіра як основа суспільства (Ф. Фукуяма) – у праці «Довіра: соціальні чесноти і шлях до процвітання» [22] американський дослідник стверджує, що високий рівень довіри між членами суспільства є ключовим чинником його успішності. Війна в Україні продемонструвала феномен зростання довіри: за даними соціологічних досліджень КМІС (2022-2024), рівень довіри до ЗСУ сягає понад 90%, до волонтерів – близько 80% [20].

Виміри соціокультурних трансформацій:

Макрорівень охоплює глобальні зміни в геополітиці, економіці, міжнародних відносинах. Для України це: перехід від об'єкта до суб'єкта міжнародної політики Визнання України «країною року 2022» за версією журналу The Economist [16], формування міжнародного іміджу України (концепція «Brand Ukraine») як м'якої сили, екологічна катастрофа, спричинена руйнуванням Каховської ГЕС, трансформація енергетичної системи через децентралізацію.

Мезорівень фокусується на змінах у повсякденності, соціальних інститутах, культурних практиках: медицина в екстремальних умовах (пологи в укриттях, операції в підвалах), масовий мовний зсув: перехід російськомовних українців на українську, феномен понад 6 млн ВПО (внутрішньо переміщених осіб, за даними міжнародних організацій), трансформація освіти (уроки в метро, дистанційне навчання) волонтерство як новий соціальний інститут.

Мікрорівень відображає особистісні, екзистенційні зміни: переосмислення цінностей (життя, свобода, гідність), нові форми стосунків («кохання на відстані»), звикання до неможливого (спати під вибухами, працювати без світла), формування нової ідентичності.

Проективний рівень демонструє не реакцію на обставини, а проактивне конструювання майбутнього: урбаністичні проекти відбудови (принцип «build back better» у Бородянці), розвиток Defence Tech (FPV-дрони, AI у військовій сфері), створення архівів війни (проект «Докудейз»), формування ветеранської спільноти та програм реінтеграції.

Особливості воєнних трансформацій:

- Швидкість – зміни, які зазвичай займають десятиліття, відбуваються за місяці. Наприклад, масовий мовний зсув, який прогнозувався на покоління, відбувся за рік війни [30].
- Незворотність – певні зміни є необоротними. Фраза «ми вже ніколи не будемо такими, як 23 лютого» фіксує цю незворотність [13].
- Формування нової національної ідентичності – війна стала катализатором усвідомлення власної окремішності від «руського мира». Як зазначає Кебуладзе в інтерв'ю, війна формує спільний досвід через колективну травму [2].

«Звикання до неможливого» як адаптаційна стратегія – це центральна метафора дайджесту «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?». Вона фіксує парадокс: адаптація до екстремальних умов не є капітуляцією, а навпаки – доказом сили та незламності. Як зазначає О. Матвійчук, правозахисниця та співлауреат Нобелівської премії миру 2022 року (разом з організацією «Центр громадянських свобод»): «За цінності цивілізації треба боротися і свободу треба захищати» [3]. Це твердження підкреслює активну, а не пасивну природу соціокультурних трансформацій в Україні. Таким чином, соціокультурні трансформації в умовах війни є багаторівневим процесом радикальних, незворотних змін, що охоплюють усі сфери суспільного життя – від геополітики до особистісних цінностей. Теоретичні рамки Бергера-Лукмана, Кебуладзе та Фукуями дозволяють осмислити ці зміни як процес соціального конструювання нової реальності через наративи, екзистенційний досвід та формування довіри.

1.3. Світовий досвід документування війн та збереження колективної пам'яті

Документування воєнних подій та збереження колективної пам'яті про конфлікти є не новим явищем, проте цифрова епоха суттєво трансформувала підходи до цієї практики. Світовий досвід демонструє кілька успішних моделей архівування, які поєднують технологічні можливості, залучення громадян (crowdsourcing) та міжнародну координацію.

Документування російсько-чеченських воєн (1994-1996, 1999-2009) здійснювалося переважно правозахисними організаціями, зокрема «Меморіалом». Ці архіви містять тисячі годин відео-, аудіо- та фотоматеріалів, які фіксують не лише бойові дії, але й свідчення очевидців, документи, карти. Особливістю цих архівів є те, що вони створювалися за підтримки міжнародних правозахисних організацій, що дозволило зберегти матеріали навіть після посилення репресій в Росії. Важливим є досвід використання цих матеріалів: вони слугували доказовою базою для Європейського суду з прав людини у справах проти Росії. Для українського контексту цінним є досвід документування тактик російської армії: знищення цивільної інфраструктури, катування, депортації. Ці патерни повторюються в Україні, що робить архіви чеченського досвіду важливим джерелом для порівняльного аналізу.

Сирійський архів (Syrian Archive), створений у 2014 році, є найбільш технологічно просунутим прикладом документування війни. Використовуючи методи верифікації відеоматеріалів, геолокації та цифрової форензики, Syrian Archive зафіксував численні атаки на цивільні об'єкти за період 2015-2018 років. Ключові інновації проєкту: автоматизована система збору контенту з соціальних мереж до його видалення, верифікація матеріалів через перехресну перевірку метаданих, геолокацію, аналіз тіней, створення баз даних з можливістю пошуку за датою, місцем, типом події, співпраця з міжнародними трибуналами для надання доказів воєнних злочинів. Syrian Archive задокументував сотні

інцидентів з жертвами серед цивільних, що згодом використовувалися в судових процесах проти військових злочинців [23].

Міжнародний трибунал з колишньої Югославії (ICTY) створив унікальний прецедент використання документальних доказів для притягнення до відповідальності за воєнні злочини. Зокрема, остаточний вирок Радовану Караджичу (2019 рік, довічне ув'язнення після апеляції) базувався на величезному масиві документів, фотографій, відео та свідчень очевидців. Важливим є досвід створення меморіальних та музейних інституцій в Сараєво, які поєднують архівну функцію з освітньою. Ці інституції використовують мультимедійні технології для презентації свідчень, що робить історію доступною для широкої аудиторії. Для України особливо цінним є досвід роботи з травмою: боснійці створили систему психологічної підтримки як для свідків, так і для дослідників, що працюють з важким матеріалом.

Український «Архів війни», ініційований у перші дні повномасштабного вторгнення (лютий 2022 року) за участі Docudays UA [10], проєкт «Архів війни» став найбільшим в Україні зібранням документальних свідчень про війну. За концепцією засновників, архів має три мети:

- Докази для судів – збір матеріалів для майбутніх судових процесів проти військових злочинців
- Боротьба з дезінформацією – створення верифікованої бази фактів для протидії російській пропаганді
- Історична пам'ять – збереження свідчень для майбутніх поколінь

Технічна платформа архіву включає:

- Систему тегування (за датою, локацією, типом події, наявністю жертв)
- Верифікацію джерел через OSINT-методи
- Безпечне зберігання на розподілених серверах
- Можливість анонімного завантаження матеріалів свідками

Важливим є досвід адаптації міжнародних практик до українських реалій. Зокрема, проєкт співпрацює з архівами чеченського та сирійського досвіду, запозичуючи їхні методології, але адаптуючи їх до масштабу повномасштабної війни.

«Книга пам'яті полеглих за Україну» – проєкт, започаткований у 2014 році, містить тисячі записів про загиблих українських військових. Кожен запис включає біографію, фотографії, обставини загибелі, що персоніфікує втрати та протидіє перетворенню людей на статистику. Як зазначає Ukraïner у матеріалі «Як українці вшановують пам'ять про полеглих», створення меморіальних проєктів є важливою частиною роботи з колективною травмою: «Пам'ять про кожне ім'я – це спосіб не дати війні знелюднити історію» [17].

Спільні елементи успішних проєктів: цифрова архівація з можливістю пошуку та верифікації, залучення громадян (crowdsourcing) до збору матеріалів, міжнародна координація та обмін досвідом, використання матеріалів у судових процесах, поєднання архівної, освітньої та терапевтичної функцій [25; 26].

Відмінності: повномасштабна війна в Україні вимагає набагато більших ресурсів для документування, ніж локальні конфлікти; українські проєкти використовують найсучасніші OSINT-методи та AI для обробки великих обсягів даних; на відміну від Чечні та Сирії, в Україні документування підтримується на різних рівнях, включно з державними ініціативами (war.ukraine.ua)

Як зазначає О. Матвійчук у матеріалі «За цінності цивілізації треба боротися»: «Документування – це не просто збір доказів. Це акт опору, спосіб зберегти людяність у нелюдських умовах» [3]. Таким чином, світовий досвід документування війн демонструє, що ефективне архівування поєднує технологічні інновації (цифрова верифікація, OSINT, розподілене зберігання), залучення громадян (crowdsourcing) та міжнародну координацію. Український «Архів війни» продовжує цю традицію, адаптуючи кращі практики до специфіки повномасштабного вторгнення та формує унікальну модель документування в режимі реального часу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі проаналізовано теоретичні засади документування соціокультурних трансформацій через призму жанру дайджесту та світового досвіду архівування воєнних подій. Визначено, що дайджест є специфічним жанром медіакомунікації, що базується на кураторському принципі відбору та систематизації існуючих матеріалів.

На відміну від традиційних інформаційно-аналітичних жанрів, дайджест виконує чотири ключові функції: інформаційну (надання доступу до великих обсягів матеріалу), аналітичну (структурування інформаційного хаосу), архівну (збереження для майбутнього) та навігаційну (допомога в орієнтації).

Досліджено концептуальні підходи до соціокультурних трансформацій у воєнний період. Теорія соціального конструювання реальності (Бергер, Лукман) пояснює, як документування подій через наративи є процесом формування колективної пам'яті. Концепція екзистенційного досвіду війни (Кебуладзе) розкриває, як війна змінює фундаментальні координати людського існування та формує спільний досвід через колективну травму. Теорія довіри (Фукуяма) підтверджується феноменом зростання довіри в українському суспільстві під час війни (понад 90% довіри до ЗСУ за даними КМІС).

Обґрунтовано багаторівневість соціокультурних трансформацій: макрорівень (геополітика, економіка), мезорівень (повсякденність, соціальні інститути), мікрорівень (особистісні цінності) та проєктивний рівень (конструювання майбутнього). Ця багаторівневість стала основою для розробки тривимірної структури дайджесту у другому розділі.

Вивчено світовий досвід документування війн: архіви правозахисних організацій (досвід чеченських воєн), Сирійський архів (використання OSINT-методів), Боснійський трибунал (прецедент судових процесів на основі документальних доказів, включно з остаточним вироком Р. Караджичу 2019 року), український «Архів війни» (ініційований у перші дні повномасштабного вторгнення за участі Docudays UA, три мети: докази, боротьба з дезінформацією,

історична пам'ять). Визначено спільні елементи ефективного архівування: цифрова верифікація, crowdsourcing, міжнародна координація, використання для правосуддя, поєднання архівної, освітньої та терапевтичної функцій. Український досвід адаптує ці практики до масштабу повномасштабної війни, формуючи унікальну модель документування в режимі реального часу.

Теоретичний фундамент, закладений у першому розділі, створює основу для розробки концепції дайджест-журналу «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?», що буде детально розкрито у другому розділі.

РОЗДІЛ 2.

КОНЦЕПЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДАЙДЖЕСТ-ЖУРНАЛУ «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?»

2.1. Цільова аудиторія та функції дайджест-журналу

Визначення цільової аудиторії є критично важливим етапом розробки будь-якого медіапродукту, оскільки від цього залежать концепція, структура, тон та канали поширення. Для дайджест-журналу «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» було визначено чотири сегменти цільової аудиторії, кожен з яких має специфічні потреби та мотивації. Дайджест орієнтований на ці аудиторії імпліцитно – через контент і формат, а не через окремі рубрики для кожного сегменту:

Первинна аудиторія – українці в Україні. Це основний сегмент, для якого створювався дайджест. Характеристики:

- Вікові групи: 18-65+ років (найбільш активний сегмент – 25-45 років)
- Освітній рівень: середній та вищий
- Мотивація: збереження власної пам'яті про пережите, розуміння масштабу змін, рефлексія над досвідом, потреба осмислити колективну травму

Для цієї аудиторії дайджест виконує умовно терапевтичну (рефлексивну) функцію: структуризація хаосу подій через їх систематизацію допомагає вийти з режиму виживання до рефлексії.

Вторинна аудиторія – міжнародна спільнота

- Цільові підгрупи: політики та дипломати, журналісти та медіаексперти, науковці, широка громадськість.
- Мотивація: потреба розуміти український досвід поза спрощеними наративами, отримати доступ до автентичних голосів з України, сформувати об'єктивну картину війни.
- Бар'єр: мовний. Для ефективної роботи з цією аудиторією необхідний переклад дайджесту англійською мовою, що визначено як перспективний напрямок розвитку проєкту.

Третинна аудиторія – майбутні покоління українців

- Часовий горизонт: 10, 20, 50 років.
- Мотивація: розуміння, що пережили їхні батьки, діди, прадіди; отримання відповіді на питання «Якими ви були під час повномасштабної війни Росії проти України?».

Для цієї аудиторії дайджест виконує архівну функцію: збереження не просто фактів, але й емоційного контексту епохи.

Професійна аудиторія – дослідники

- Цільові підгрупи: історики, соціологи, психологи, журналісти, освітяни.
- Мотивація: доступ до систематизованих первинних джерел, можливість цитування із зазначенням джерел.

Для цієї аудиторії критично важлива методологічна чіткість: кожен матеріал у дайджесті має вказане джерело, автора.

Три ключові функції дайджест-журналу:

1. Архівна функція – збереження голосів епохи для майбутніх поколінь, відповідь на питання «Що з нами сталося?». Дайджест фіксує «голоси епохи» через первинні джерела – журналістські матеріали 2022-2026 років. На відміну від вторинних джерел (наукових досліджень, історичних праць), що будуть створені пізніше, дайджест зберігає автентичність моменту.

2. Комунікативна функція – трансляція українського досвіду світові, відповідь на питання «Хто ми і що відстоюємо?». Повномасштабна війна супроводжується війною наративів. Дайджест сприяє протидії дезінформації через фіксацію фактів з верифікованих джерел, збереження свідчень очевидців, документування воєнних злочинів.

3. Умовно терапевтична (рефлексивна) функція – допомога в осмисленні колективної травми через структуризацію хаосу подій, відповідь на питання «Як нам жити з цим?». Війна є колективною травмою, і одним з

механізмів роботи з травмою є її структуризація [24]. Хаос подій потребує осмислення – і дайджест допомагає реалізувати цю мету через систематизацію матеріалів.

Структура дайджесту – від шоку («Світ, що здригнувся») через біль («Серце, що б'ється») до дії («Світ, який ми будуємо») – відображає стадії роботи з травмою: визнання → переживання → трансформація. Ця логіка закладалася на етапі розробки концепції. Таким чином, дайджест-журнал «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» розрахований на чотири сегменти аудиторії та виконує три ключові функції. Ця функціональна тріада робить дайджест інструментом роботи з колективною пам'яттю та ідентичністю.

2.2. Тривимірна структура контенту: методологія відбору матеріалів

Структура дайджест-журналу «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» базується на концепції багаторівневості соціокультурних трансформацій, що була обґрунтована в першому розділі. Тривимірна архітектура дозволяє охопити основні масштаби досвіду – від глобального до особистісного, створюючи цілісну картину епохи.

Вибір саме тривимірної структури зумовлений кількома чинниками. По-перше, необхідністю показати багаторівневості соціокультурних трансформацій. Війна змінює не лише геополітику (макрорівень), але й повсякденність (мезорівень) та особистісні цінності (мікрорівень). По-друге, потребою створити наративну арку: від шоку (світ здригнувся) через біль (серце б'ється) до дії (будуємо світ). По-третє, прагненням уникнути однобічності: тривимірна структура дозволяє показати повноту досвіду, збалансувавши трагічні та життєствердні аспекти.

БЛОК 1: «Світ, що здригнувся» (макрорівень) – 37 сторінок

Функція блоку: показати системні зміни на глобальному та національному рівнях.

Тематичні секції:

1. Геополітика: Україна як суб'єкт міжнародної політики (визнання The Economist; феномен так званого «Brand Ukraine» як м'яка сила)[12].

2. Екологія та екоцид: техногенні та екологічні катастрофи (наслідки підризу Каховської ГЕС, забруднення водних ресурсів).

3. Економіка: адаптація до воєнних умов (функціонування бізнесу під обстрілами, переорієнтація виробництва, міжнародна фінансова підтримка).

4. Енергетика: децентралізація та відновлення (системні атаки на енергоінфраструктуру)

5. Агросектор: розмінування полів, Україна як гарант продовольчої безпеки.

6. Логістика: евакуація (метафора «залізниця як незламний хребет»).

7. Інформаційний простір: документування воєнних злочинів та протидія дезінформації на платформі war.ukraine.ua.

8. Промисловість: адаптація виробництва (металургія, ритейл, релокація потужностей).

9. Морський простір: технологічні інновації (морські дрони) та прорив зернової блокади.

10. Ядерний шантаж: перша в історії окупація АЕС та ризики катастрофи.

Отже, тематичне наповнення першого блоку фокусується на макроекономічних та геополітичних зсувах, які сформували нову інституційну реальність для держави в умовах воєнного стану.

Аналіз ефективності блоку: Перевагами розробленого блоку є системність, міжнародний контекст, показ України як суб'єкта глобальних процесів. Потенційні напрямки покращення: додавання більшої кількості інфографіки для візуалізації масштабу трансформацій.

БЛОК 2: «Серце, що б'ється» (мезорівень) – 68 сторінок

Функція блоку: документувати людський вимір війни, емоційне ядро дайджесту.

Тематичні секції:

1. Медицина: операції в підвалах, реабілітація.
2. Психологія: адаптація, ресурси опору.
3. Жінки на війні: нові ролі, зламування стереотипів.
4. Діти та освіта: громадські організації, психологічна підтримка.
5. Старше покоління та війна: досвід літніх людей.
6. Люди з інвалідністю: адаптація та виклики.
7. ВПО – дім у валізі: мільйони внутрішньо переміщених осіб.
8. Полонені та обміни: очікування, пошук.
9. Окупація: життя на окупованих територіях.
10. Зниклі безвісти: процедури пошуку та надія.
11. Сексуальне насильство як зброя війни: документування злочинів.
12. Мова та ідентичність: масовий мовний зсув.
13. Кохання на відстані: трансформація стосунків.
14. Побут і кухня війни: адаптація до відсутності світла/води.
15. Релігія та духовність: об'єднання церков, духовна підтримка.
16. Тварини: евакуація, зоозахисники.
17. Свідчення і спортивний спротив.

Наведені секції яскраво ілюструють багатогранність людського виміру війни, де глибокий травматичний досвід межує з безпрецедентною згуртованістю, волею та щоденною адаптивністю суспільства.

Секція «Сексуальне насильство» найбільш проблемна з усього дайджесту. Матеріали часто містять надто графічні описи катувань, що створює ризик ретравматизації жертв та неможливості використання видання в освітніх закладах. Рекомендоване вирішення: заміна графічних описів на більш стримані формулювання без втрати фактів, а також додавання попереджень про тригерний контент.

Робота з такими складними матеріалами базується на чотирьох етичних принципах [9; 29]:

- Повага до гідності – люди є суб'єктами історії.
- «Не нашкодь» – документування не повинно завдавати шкоди через ретравматизацію.
- Правдивість – збереження балансу між фактами та етичністю викладу.
- Контекстуалізація – пояснення мети збереження свідчень для історії та правосуддя.

Аналіз ефективності блоку: З урахуванням етичних принципів та після коригування графічних описів, блок демонструє високу ефективність у документуванні людського виміру війни, поєднуючи фактологічну точність із повагою до гідності людей.

БЛОК 3: «Світ, який ми будуємо» (проєктивний рівень) – 52 сторінки

Функція блоку: показати проактивні стратегії, надію, конструювання майбутнього.

Тематичні секції:

1. Волонтерство: як новий соціальний інститут (матеріали про приватні ініціативи, збори та масштабне виробництво маскувальних сіток).
2. Культура і мистецтво (благодійні концерти, робота музеїв під обстрілами, культурна дипломатія) [14].
3. Урбаністика та відбудова: концепція так званого «build back better» (іноземні інвестиції, збереження графіті).
4. Правосуддя (Нобелівська премія миру, документування злочинів, фінансова підтримка ЗСУ суддівським корпусом).
5. Наука та інновації: адаптація в умовах війни (евакуація інститутів, дистанційна робота).
6. Defence Tech (масштабування виробництва FPV-дронів, платформа Brave!, інновації у військовій сфері) [18].
7. Мода і дизайн: мілітарні тренди (концепція «Zelensky Style», так звані «cargo pants» як повсякденний одяг).

8. Філософія та етика (В. Кебуладзе: спільна травма як чинник консолідації).

9. Архіви та пам'ять (проект «Архів війни», ініційований у лютому 2022) [10].

10. Ветерани і повернення до життя: реінтеграція (бізнес-ініціативи, мапи вакансій, психологічна допомога)[15; 19].

11. Гумор як зброя («мемна війна», стендап як форма спротиву[11].

Загалом, матеріали третього блоку формують конструктивний наратив, який переміщує фокус читача з позиції об'єкта обставин на позицію активного творця власного майбутнього.

Логіка послідовності блоків створює наратив трансформації: Шок (Прийняття) → Біль (Переживання) → Дія (Творення). Ця логіка відображає стадії роботи з травмою і частково закладалася на етапі структурування, а частково була осмислена в процесі аналізу.

Методологія кураторського відбору матеріалів ґрунтувалася на чотирьох критеріях:

- Авторитетність джерела (перевірені медіа: Радіо Свобода, Ukraïner, Forbes та ін.).
- Емоційна глибина (свідчення очевидців).
- Фактологічна точність (дати, цифри, верифікація).
- Тематична репрезентативність (різноманітність сфер, віку, статі).

Процес систематизації включав етапи моніторингу (база з 1500+ матеріалів), класифікації, відбору (фінальна база 71 матеріал) та структурування.

До неприйнятних практик кураторського відбору віднесено редагування текстів авторів, зміну авторства та виривання цитат з контексту. Обов'язковими принципами опрацювання є створення зв'язків між матеріалами та збереження посилань на оригінали.

2.3. Технічна реалізація та стратегії просування проєкту

Дайджест-журнал має загальний обсяг 170 сторінок, з яких передмова займає 4 сторінки, три основні блоки сумарно складають 157 сторінок (Блок 1 – 37 стор., Блок 2 – 68 стор., Блок 3 – 52 стор.), а післямова та подяки охоплюють 2 сторінки.

Формат продукту – А4 (книжкова орієнтація), оформлений із дотриманням академічних вимог до збереження авторства першоджерел. Проєкт представлено у форматах друкованої версії та електронного PDF-документа з перспективою створення онлайн-версії.

Стратегії просування дайджесту розділено на:

- Реалізовані заходи (короткострокові): академічна презентація на конференції 19.03.2026, публікація тез.
- Прогнозні показники (середньострокові, 6-12 місяців): наукова публікація у фахових виданнях, використання в освітніх програмах, медіа-охоплення.
- Довгострокові стратегії (1-5 років): переклад іноземними мовами, архівування в національних реєстрах, створення оновлених версій та мультимедійних адаптацій.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі обґрунтовано концепцію дайджест-журналу «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» та описано його практичну реалізацію. Визначено чотири сегменти цільової аудиторії, для яких дайджест виконує архівну, комунікативну та умовно терапевтичну (рефлексивну) функції.

Розроблено тривимірну структуру контенту, що відображає основні масштаби соціокультурних трансформацій: Блок 1 (макрорівень, 37 стор., 10 секцій), Блок 2 (мезорівень, 68 стор., 17 секцій), Блок 3 (проективний рівень, 52 сторінок, 11 секцій). Описано методологію кураторського відбору матеріалів за чотирма критеріями (авторитетність, емоційна глибина, фактологічна точність, репрезентативність). Виявлено етичну дилему у поданні матеріалів про сексуальне насильство та сформульовано принципи роботи з травматичним контентом.

Описано технічну реалізацію проєкту (170 сторінок) та запропоновано диверсифіковану стратегію його просування з акцентом на безкоштовному доступі для збереження колективної пам'яті. Практична реалізація підтверджує концептуальні положення, викладені в першому розділі.

ВИСНОВКИ

У дипломному проєкті розроблено та реалізовано концепцію дайджест-журналу як інструменту документування соціокультурних трансформацій в умовах повномасштабної російсько-української війни. Основні результати дослідження дають змогу зробити такі висновки:

1. Теоретичне обґрунтування

Проаналізовано дайджест як жанр медіакомунікації, що поєднує кураторський принцип відбору первинних джерел з архівною функцією збереження. Визначено, що дайджест, на відміну від традиційних інформаційно-аналітичних жанрів, не створює новий контент, а систематизує існуючий, виконуючи чотири ключові функції: інформаційну (надання доступу), аналітичну (структурування хаосу), архівну (збереження для майбутнього) та навігаційну (допомога в орієнтації). Досліджено концептуальні підходи до соціокультурних трансформацій у воєнний період через призму теорій П. Бергера та Т. Лукмана (соціальне конструювання реальності через наративи), В. Кебуладзе (екзистенційний досвід війни, концепт «спільна травма зшиває країну»), Ф. Фукуями (довіра як основа успішного суспільства). Обґрунтовано багаторівневість трансформацій: макрорівень (геополітика, економіка), мезорівень (повсякденність, соціальні інститути), мікрорівень (особистісні цінності), проєктивний рівень (конструювання майбутнього). Вивчено світовий досвід документування війн (досвід Чечні, Сирійський архів, Боснійський трибунал, український проєкт «Архів війни»). Визначено спільні елементи ефективного архівування: цифрова верифікація, залучення громадян (crowdsourcing), міжнародна координація, використання матеріалів для інститутів правосуддя.

2. Концепція та структура дайджест-журналу

Визначено чотири сегменти цільової аудиторії: українці в Україні (рефлексія над досвідом), міжнародна спільнота (розуміння українського контексту), майбутні покоління (доступ до автентичних свідчень), дослідники

(систематизовані первинні джерела). Обґрунтовано три ключові функції створеного дайджесту:

- Архівна – збереження голосів епохи для нащадків.
- Комунікативна – трансляція українського досвіду світові та сприяння протидії дезінформації.
- Умовно терапевтична (рефлексивна) – допомога в осмисленні колективної травми через структурування хаосу подій.

Розроблено тривимірну структуру контенту, що створює наративну арку трансформації:

- Блок 1 «Світ, що здригнувся» (37 стор., 10 секцій) – макрорівень: геополітика, економіка, екологія (етап шоку та прийняття).
- Блок 2 «Серце, що б'ється» (68 стор., 17 секцій) – мезорівень: медицина, психологія, виклики повсякдення (етап болю та переживання).
- Блок 3 «Світ, який ми будуємо» (52 стор., 11 секцій) – проєктивний рівень: волонтерство, інновації (Defence Tech), культура (етап дії та творення).

3. Методологія та практична реалізація

Розроблено методологію кураторського відбору 71 журналістського матеріалу за чотирма критеріями: авторитетність джерела, емоційна глибина, фактологічна точність, тематична репрезентативність. Процес систематизації охоплював моніторинг понад 37 медіа, формування первинної бази (1500+ матеріалів), класифікацію, відбір та фінальне структурування. Створено дайджест-журнал «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» загальним обсягом 170 сторінок у форматах друкованої версії та електронного PDF-документа.

4. Етичні аспекти та виклики

Проаналізовано етичні аспекти документування травматичного досвіду. Виявлено дилему надмірної графічності у матеріалах про сексуальне насильство та імплементовано рішення: зменшення деталізації при збереженні фактів, використання попереджень про тригерний контент. Сформульовано чотири

етичні принципи документування: повага до гідності, «не нашкодь», правдивість, контекстуалізація.

5. Стратегії просування та використання

Розроблено диверсифіковану стратегію поширення продукту:

- Короткострокові заходи: академічна презентація на конференції (19.03.2026), цифрове поширення, залучення професійних спільнот (НСЖУ).
- Середньострокові перспективи: наукові публікації, передача до бібліотечних мереж та освітніх закладів, медіа-охоплення.
- Довгострокові цілі: переклад англійською мовою, інституційне архівування, створення мультимедійних адаптацій.

6. Наукова та практична цінність

Створений продукт має багатофункціональну цінність: для освіти (як навчальний кейс та матеріали для курсів), для науки (як систематизований масив даних), для суспільства (як інструмент комунікації та роботи з колективною пам'яттю), для професійної спільноти (як прикладна модель кураторської журналістики).

7. Апробація дослідження

Основні положення дипломного проєкту апробовано на III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні соціокультурні трансформації: медіа, мова, комунікація» (НУБіП України, 19.03.2026).

8. Перспективи подальших досліджень

Проєкт відкриває шляхи для майбутніх наукових розвідок, зокрема: порівняльного аналізу ефективності різних форматів документування; вивчення трансформації медіанаративів про війну в часовій динаміці; розробки уніфікованої методології оцінки якості кураторських медіапроєктів.

Підсумок

Дипломний проєкт підтверджує гіпотезу про те, що дайджест є ефективним інструментом документування соціокультурних трансформацій у період повномасштабної війни. Кураторський підхід до систематизації

медіаматеріалів дозволяє органічно поєднати оперативність журналістики з архівною цінністю історіографії.

Створений дайджест-журнал «ТОРКНУЛОСЯ... МЕНЕ?» (170 сторінок) виконує архівну, комунікативну та умовно терапевтичну функції, а його тривимірна структура дозволяє охопити основні масштаби досвіду українського суспільства. Дайджест фіксує адаптацію суспільства не як капітуляцію перед жахом, а як доказ його незламності. Практичним результатом роботи є готовий інформаційний продукт, що засвідчує: кураторський підхід є життєздатним і фаховим інструментом сучасної журналістики. Це не просто дайджест про війну; це задокументований зріз епохи, створений для того, щоб майбутні покоління почули справжні голоси тих, кого ця війна торкнулася назавжди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бергер П., Лукман Т. Соціальне конструювання реальності: трактат із соціології знання / пер. з англ. В. Шовкун. Київ: Медіум, 1995. 280 с.
2. Кебуладзе В. Війна – жахливий, але потужний психотерапевт. Як досвід смерті змінює українців, а спільна травма «зшиває» країну / інтерв'ю вела Юлія Карманська. Forbes Україна. 2022. 6 серпня. URL: <https://forbes.ua/war-philosophy> (дата звернення: 04.03.2026).
3. Матвійчук О. За цінності цивілізації треба боротися і свободу треба захищати. Ukraïner. 2022. URL: <https://www.ukrainer.net/oleksandra-matviychuk/> (дата звернення: 04.03.2026).
4. Михайлин І.Л. Основи журналістики: підручник. 5-те вид., перероб. і доп. Харків: ХНУРЕ, 2011. 495 с.
5. Різун В.В. Теорія масової комунікації: підручник. Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2008. 260 с.
6. Українська модель соціокультурних трансформацій: колективна монографія / за ред. М. І. Степаненко. Київ: НУБіП України, 2025. 342 с.
7. McQuail D. McQuail's Mass Communication Theory. 6th edition. London: Sage Publications, 2010. 632 p.
8. Здоровега В.І. Теорія і методика журналістської творчості: підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Львів: ПАІС, 2008. 268 с.
9. Іванов В.Ф., Різун В.В. Етика журналіста: підручник. Київ: Київський університет, 2009. 223 с.
10. Архів війни: збирати і зберігати свідчення подій в Україні. Ukraïner. URL: <https://www.ukrainer.net/arkhiv-viyny/> (дата звернення: 04.03.2026).
11. Меми Перемоги: як українці перетворюють гумор на зброю. Свідомі. 2024. URL: <https://svidomi.in.ua/page/memy-peremohy-iak-ukraintsy-peretvoriuiut-humor-na-zbroiu> (дата звернення: 04.03.2026).
12. М'яка сила України. Як Brand Ukraine розвиває національний бренд. MEDIASAPIENS. 2023. URL:

- <https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/31797/2023-04-28-myaka-syla-ukrainy-yak-brand-ukraine-rozvyvaie-natsionalnyy-brend/> (дата звернення: 04.03.2026).
13. Від романтизації спротиву до вимагання жорстокої помсти: як змінилось суспільство за 4 роки війни в Україні. ФОКУС. 2026. URL: <https://focus.ua/uk/eksklyuzivnyy/744501-chotiri-roki-viyni-chi-vtomilisya-ukrajinci-dani-kmis> (дата звернення: 04.03.2026).
 14. Культура під час війни. Південь. Ukraïner. 2023. URL: <https://www.ukrainer.net/kultura-pivden/> (дата звернення: 04.03.2026).
 15. Повернення додому. Як війна змінює родини ветеранів. Texty.org.ua. 2025. URL: <https://texty.org.ua/articles/116506/povernennya-dodomu-yak-vijna-zminyuie-rodyny-veteraniv-i-yaka-pidtrymka-yim-neobxidna-doslidzhennya/> (дата звернення: 04.03.2026).
 16. Ukraine: The Economist's country of the year 2022. The Economist. 2022. URL: <https://www.economist.com/leaders/2022/12/19/ukraine-is-the-economists-country-of-the-year-for-2022> (дата звернення: 04.03.2026).
 17. Як українці вшановують пам'ять про полеглих військових. Ukraïner. 2024. URL: <https://www.ukrainer.net/pamiat-pro-polehlykh/> (дата звернення: 04.03.2026).
 18. Як технології змінюють Збройні сили України. Galera.News. 2025. URL: <https://galera.news/yak-tekhnologii-zminiuiut-zbroyni-syly-ukrainy-16243/> (дата звернення: 04.03.2026).
 19. Реінтеграція ветеранів: чому Україні потрібен новий підхід. РБК-Україна. 2025. URL: <https://daily.rbc.ua/rus/show/reintegratsiya-veteraniv-chomu-ukrayini-potriben-1734093112.html> (дата звернення: 04.03.2026).
 20. Рівень довіри до соціальних інститутів та електоральні орієнтації громадян України. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). 2024. URL: <https://www.kiis.com.ua/> (дата звернення: 04.03.2026).

21. Berger P.L., Luckmann T. The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge. New York: Anchor Books, 1966. 219 p.
22. Fukuyama F. Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. New York: Free Press, 1995. 457 p.
23. Syrian Archive: Database of Human Rights Violations. URL: <https://syrianarchive.org> (accessed: 04.03.2026).
24. Herman J.L. Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence. New York: Basic Books, 1992. 290 p.
25. Documenting Violations in Ukraine / Centre for Civil Liberties. Kyiv, 2024. 156 p.
26. Human Rights Documentation in Armed Conflict / Amnesty International. London, 2023. URL: <https://www.amnesty.org/en/documents/> (accessed: 04.03.2026).
27. Глушко О. Документування як форма збереження історичної пам'яті. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Журналістика. 2023. Вип. 2(38). С. 12-18.
28. Іваненко С. Жанрова система сучасної журналістики. Наукові записки Інституту журналістики. 2022. Т. 85. С. 45-52.
29. Петренко А. Етичні аспекти висвітлення воєнних подій у ЗМІ. Український інформаційний простір. 2023. № 1(11). С. 78-85.
30. Український новітній воєнний дискурс: функційні виміри. Міжнародний філологічний часопис. 2024. № 2. С. 67-74.